

مَرِدِ سُوخَنُورِ

تمام چیزا بے فایده آستہ

۱ توره های مَرِدِ سُوخَنُورِ، باچه داوود، پادشاہ اورشَلیم.

۲ مَرِدِ سُوخَنُورِ مَوگیه:

”کاملاً بے فایده آستہ! کاملاً بے فایده آستہ!

تمام چیزا بے فایده آستہ!“

۳ انسان از تمام زَحمتی که دَ زیرِ آفتو میکشه،

چی فایده حاصل مونه؟

۴ یگ نسل مورہ و دیگہ نسل مییہ،

لیکن زمی تا اَبَد برقرار مومنه.

۵ آفتو بُر موشه و میشینہ

و دَ عجلہ دَ امزو جای مورہ که ازونجی بُر موشه.

۶ باد سُون جنوب مورہ

و سُون شمال دَور مُوخوره

و دَور خورده دَور خورده مورہ

و دَ گِرد خُو دَور خورده دَ امزو جای اولی مییہ.

۷ تمام دریاچه ها دَ دریا میریزہ،

مگم دریا پُر نموشہ؛

آرے، دَ جایی که دریاچه ها جاری آستہ،

اونا دَ امزو جای جاری شدہ مورہ.

۸ پگ چیزا خسته کُنده آستہ،

دَ اندازه که انسان نَمیتنہ بیان کنہ.

نہ چیم از دیدو سیر موشه

و نہ گوش از شنیدو پُر موشه.

۹ هر چیزی که بُوَدہ، باز ام آستہ

و هر چیزی که شُدہ، بسم موشہ؛

دَ زیرِ آفتو هیچ چیزی نو نیستہ.

۱۰ آیا چیزی آستہ که دَ بارہ شی گُفته شنه،

”اینہ، ای نو آستہ“؟ نہ!

اُو از گاہ وجود دَشته،

دَ زمانای پیش از مو.

۱۱ یادی از پیشنه‌گو نموشه
و کسای ام که دَ آینده مییه
دَ وسیله نسل های که بعد ازوا مییه،
یاد نموشه.

بے فایدگی حکمت

۱۲ ما، مَرِدِ سُخْنَوْرِ وَخْتِیکَه دَ اَوْرُشَلِیمِ دَ بِلَه اِسْرَائِیلِ پادشاه بُوْدُم، ۱۳ ما دَ دِلِ خُو تَصْمِیمِ گِرِفْتُم که دَ باره تمام چیزای که دَ تَی آسمو انجام دده موشه قد حکمت تحقیق و مُطالعه کنم؛ ای کار خسته-کن ره خُدا نصیبِ بَنی آدم کده تا زحمت بکشه. ۱۴ ما تمام کارای ره که دَ تَی آفتو انجام دده موشه دیدُم، پگ شی بے فایده آسته و از پسِ باد خیز کدو.

۱۵ چیزی کج ره نمیتنی راست کنی

و چیزی ره که موجود نیسته نمیتنی حساب کنی.

۱۶ ما دَ دِلِ خُو گُفْتُم: "اینه، ما حکمتِ پَریمو حاصلِ کدیم، کلوتر از پگِ کسای که پیش از مه دَ بِلَه اَوْرُشَلِیمِ حُکمران بوده. آرے، دِلِ مه حکمت و عِلْمِ ره کَلو حاصلِ کده." ۱۷ اوخته دَ دِلِ خُو تَصْمِیمِ گِرِفْتُم که ام حکمت ره بَدَنُم و ام دیونگی و لَوْدَگی ره، لیکن پی بَرْدُم که ای کار ام خیز کدو از پسِ باد آسته،

۱۸ چراکه دَ حکمتِ کَلو عَم-و-عُصَبَه کَلو آسته

و کسای که عِلْمِ خُو ره کَلو مونه، کوئیو خُو ره کَلو مونه.

بے فایدگی عیش و نشاط

۱۹ ما دَ دِلِ خُو گُفْتُم: "بیه عیش-و-نشاط ره تجربه کو؛ مَرِه شی ره بِنگر." لیکن دیدُم که ای ام بے فایده بُوْد. ۲۰ دَ باره خنده گُفْتُم: "ای دیونگی آسته،" و دَ باره عیش-و-نشاط گُفْتُم: "ای چی فایده دره؟" ۲۱ دَ دِلِ خُو چورت زُدُم که خود ره قد شراب خوش نگاه کنم و گِرِفْتارِ لَوْدَگی شَنُم دَ حالیکه دِلِ مه مَرِه سُونِ حکمت هدایت مُوکد تا بِنگرُم که بَلدِه بَنی آدم چیزخیل خوب آسته تا دَ تَی آسمو دَ دَوْرِنِ روزای زندگی خُو انجام بَدیه.

۲۲ ما بَلدِه خُو کارای کته انجام دَدُم؛ ما بَلدِه خُو خانه ها آباد کدُم و باغ های انگور جور کدُم. ۲۳ ما باغ ها و تفریحگاه ها بَلدِه خُو جور کدُم و دَزوا هر رقمِ درختای میوه شَنَدُم. ۲۴ ما نَوْرِ های آو بَلدِه خُو جور کدُم تا باغی ره آو بَدِیم که درختا دَزو کته موشه. ۲۵ ما غُلاما و کِنیزا خریدُم و غُلامای دَشْتُم که دَ خانه مه زبده شُدُد. ما امچنان از تمام کسای که پیش از مه دَ اَوْرُشَلِیمِ حُکمران بُوْد، مالِ کَلو، یعنی گله و رمه کَلو دَشْتُم. ۲۶ ما نَقْرَه و طِلا و خزانه پادشایو و مَمْلَکتِ ها ره ام بَلدِه خُو جم کدُم. ما بَیتِ خانای مَرِدِ و زَنِ بَلدِه خُو گِرِفْتُم و کِنیزای کَلو بَلدِه لِدَتِ بَنی آدم. ۲۷ پس ما شخصِ بَزْرگِ شُدُم و از تمام کسای که پیش از مه دَ اَوْرُشَلِیمِ حُکمران بُوْد، باله-تَر شُدُم. حکمت مه ام دَزمه باقی مند.

۲۸ هر چیزی که چیمای مه آرزو کد، ما ازوا دِرِیغِ نَکدُم و دِلِ خُو ره از هیچ رقمِ عیش-و-لِدَتِ محروم نَکدُم، چُون دِلِ مه از تمام زحمتای مه خوشی حاصلِ مُوکد و اَجْرِ تمام زحمتای مه امی بُوْد. ۲۹ اوخته دَ تمام کارای که دِستای مه انجام دده بُوْد و زحمتی که بَلدِه انجام ددون شی کشیده بُوْدُم نظر کدُم؛ دیدُم که پگ شی بے فایده بُوْد و خیز کدو از پسِ باد و دَ زَبِرِ آفتو دَ هیچ کار فایده نَبُوْد.

بے فایدگی حکمت و جہالت

۱۲ پس فکر خُو رہ جَم کدُم تا دَ حکمت و دیونگی و لوڈگی نظر کَنم؛ چُون کسی کہ بعد از پادشاه دَ قُدرت میرسہ، چیز کار کدہ میتنہ، غیر امزُو کار کہ پیش ازُو ام انجام شدہ؟ ۱۳ اوختہ دیدم کہ حکمت از لوڈگی کدہ بالہ آستہ، امُو رقم کہ روشنی از تریکی کدہ بالہ یہ۔ ۱۴ چیمای آدم دانا دَ سر شی مثل چراغ آستہ، مگم آدم لوڈہ دَ تریکی راہ مورہ۔ باوجود ازی، پی بُردم کہ ہر دُو شی دَ یگ سرنوشت گرفتار موشہ۔ ۱۵ پس دَ دل خُو گُفتم: ”ما ام دَ سرنوشتِ آدم لوڈہ گرفتار موشم؛ خُو چی فایدہ کہ ما ایقتس دانا آستم؟“ اوختہ دَ دل خُو گُفتم کہ ای ام بے فایدہ یہ؛ ۱۶ چراکہ ہیچ یادی از آدم دانا یا از آدم لوڈہ تا اَبَد باقی نَمومَنہ، بلکہ دَ زمانای آیندہ پگ چیزا کاملاً پُرمُشت موشہ۔ آیا امیطور نبیہ کہ آدم دانا ام مومرہ، امُو رقم کہ آدم لوڈہ مومرہ؟ ۱۷ پس، ما از زندگی بیزار شدُم، چُون کارای کہ دَ تئی آفتو انجام ددہ موشہ بلکہ مہ دردآور آستہ، چُون پگ شی بے فایدہ آستہ و خیز کدو از پس باد۔

بے فایدگی زحمت

۱۸ از تمام زحمتی کہ دَ تئی آفتو کشیدہ بُردم بیزار شدُم، چُون پگ شی رہ باید دَ کسی ایلہ بدیم کہ بعد از مہ مییہ۔ ۱۹ و کی میدنہ کہ امُو کس دانا آستہ یا لوڈہ؟ باوجود ازی، اُو صاحبِ تمام چیزای موشہ کہ ما دَ تئی آفتو بلکہ شی زحمت کشیدیم و بلکہ حاصل کدون شی از حکمت خُو کار گرفتیم۔ ای ام بے فایدہ آستہ۔ ۲۰ امزی خاطر فکر مہ تغیر کد و دل مہ از تمام زحمتی کہ دَ تئی آفتو کشیدہ بُردم، نومیید شد۔ ۲۱ چُون یگ آدم کہ قد حکمت و علم و لیاقت زحمت کشیدہ، باید تمام حاصل زحمت خُو رہ ایلہ بدیہ تا نصیب کسی شنه کہ بلکہ ازُو ہیچ زحمت نکشیدہ۔ ای ام بے فایدہ آستہ و یگ بدبختی کئہ۔ ۲۲ انسان از تمام زحمتی کہ میکشہ و از غصہ دل خُو دَ تئی آفتو چیز خیل دَ دست میرہ؟ ۲۳ چُون تمام روزای شی پُر از رنج آستہ و کار شی غم-و-غصہ؛ حتی دَ غیتِ شاو دل ازُو آرامی ندرہ۔ ای ام بے فایدہ آستہ۔ ۲۴ بلکہ انسان ہیچ چیز خوبتر ازی نیستہ کہ بخورہ و وچی کنہ و از زحمت خُو لذت ببرہ۔ ما دیدم کہ امی ام از جانبِ خدا آستہ، ۲۵ چُون بدونِ ارادہ ازُو کی میتنہ بخورہ یا خوشی دشته بشہ؟ ۲۶ چُون کسی کہ دَ نظرِ خدا نیک معلوم موشہ، اُو بلکہ شی حکمت و علم و خوشی موبخشہ، مگم بلکہ گناہکار وظیفہ جم کدو و دَخیرہ کدو رہ میدیہ، تا اُو رہ بلکہ کسی بدیہ کہ دَ نظرِ خدا نیک معلوم موشہ۔ ای ام بے فایدہ آستہ و خیز کدو از پس باد۔

بلکہ ہر چیز یگ وخت و جود درہ

۳ دَ تئی آسمو بلکہ ہر چیز یگ زمان و جود درہ و بلکہ ہر موضوع یگ وخت:

۲ یگ وخت بلکہ تولد شدو و یگ وخت بلکہ مردو؛

یگ وخت بلکہ کشت کدو و یگ وخت بلکہ کدون چیزی کہ کشت شدہ؛

۳ یگ وخت بلکہ کشتو و یگ وخت بلکہ شفا ددو؛

یگ وخت بلکہ بیرو کدو و یگ وخت بلکہ آباد کدو؛

۴ یگ وخت بلکہ چخرا کدو و یگ وخت بلکہ خندہ کدو؛

یگ وخت بلکہ ماتم کدو و یگ وخت بلکہ رقص-و-بازی؛

۵ یگ وخت بلکہ پورته کدون سنگا و یگ وخت بلکہ جم کدون سنگا؛

یگ وخت بلکہ بغل کدو و یگ وخت بلکہ بغل نکدو؛

۶ یگ وخت بلده حاصل کدو و یگ وخت بلده از دست ددو؛

یگ وخت بلده نگاه کدو و یگ وخت بلده پورته کدو؛

۷ یگ وخت بلده پاره کدو و یگ وخت بلده دوختو؛

یگ وخت بلده چپ ششتو و یگ وخت بلده توره گفتو؛

۸ یگ وخت بلده محبت و یگ وخت بلده نفرت؛

یگ وخت بلده جنگ و یگ وخت بلده صلح.

۹ کارگر از زحمتی که میکشه چی فایده د دست میره؟^{۱۰} کاری ره که خدا نصیب بنی آدم کده تا زحمت بکشه، ما دیدیم.^{۱۱} او هر چیز ره د وخت شی نوریند جور کده. امچنان پی بردون ابدیت ره د دل های ازوا جای دده، باوجود ازی اونا نمیتنه تمام کارای ره که خدا انجام دده، از شروع تا آخر پی بیره.^{۱۲} ما میدنم که بلده ازوا چیز خوبتر ازی نیسته که خوش بشه و د دورون زندگی خو خوبی کنه؛^{۱۳} و ام ای که پگ ازوا بخوره و وچی کنه و از حاصل تمام زحمت خو راضی بشه، چون ای نعمت خدا آسته.^{۱۴} ما میدنم، تمام چیزای ره که خدا انجام میدیه تا ابد باقی مومنه، کس نمیتنه دزو چیزی اضافه کنه یا ازو چیزی کم کنه. خدا اونا ره انجام میدیه تا بنی آدم ازو ترس داشته بشه.^{۱۵} چیزی که آسته، از گاه وجود داشته و چیزی که آمدنی یه، از پیش موجود بوده؛ و چیزی که تیر شده، خدا او ره بسم میره.^a

قضاوت و آینده د خدا تعلق دره

۱۶ علاوه ازی، ما د زیر آفتو دیدم، د امر و جای که باید انصاف شنه بے انصافی موشه و د امر و جای که باید عدالت شنه شرارت موشه.^{۱۷} اوخته د دل خو گفتم: "خدا ام آدم عادل ره قضاوت مونه و ام آدم شریر ره، چون او بلده هر موضوع و هر کار یگ وخت ره تعیین کده."

۱۸ ما د باره بنی آدم د دل خو گفتم: خدا اونا ره آزمایش مونه تا خود ازوا بدنه که اونا رقم حیوانا آسته.^{۱۹} چراکه سرنوشت بنی آدم و سرنوشت حیوانا یگ رقم آسته؛ امو رقم که بنی آدم مومره، امو رقم حیوانا ام مومره. نفس کشیدو ام بلده پگ ازوا یگ رقم آسته و انسانا از حیوانا کده باله نییه؛ پس تمام چیزا بے فایده آسته.^{۲۰} پگ د یگجای موره؛ پگ از خاک آسته و پس د خاک موره.^{۲۱} کی میدنه که روح انسان سون باله موره و روح حیوان د تی زمی موره؟^{۲۲} پس ما دیدم که بلده انسان چیزی خوبتر ازی نیسته که از کار خو لذت بیره، چراکه نصیب شی امو آسته. کی میتنه انسان ره دوباره بیره تا چیزی ره که بعد ازو رخ میدیه بنگره؟

ظلم، زحمت و تنهایی

۱۴ ما بسم توخ کدم و تمام ظلم های ره که د تی آفتو موشه، دیدم. توخ کو او دیده های مردم مظلوم ره، هیچ کس نییه که اونا ره تسلی بدیه. قدرت د دست کسای آسته که د بله ازوا ظلم مونه و هیچ کس نییه که اونا ره تسلی بدیه.^۲ اوخته ما گفتم، مرده های که گاه مرده، خوشبختتر از زنده های آسته که تا هنوز زنده یه.^۳ لیکن ازی دو کده خوبتر کسای آسته که هنوز هیچ د دنیا نمده و اعمال شریرانه ره که د تی آفتو انجام دده موشه ندیده.^۴ اوخته دیدم که تمام زحمت و تمام کامیابی از حسادت یگ انسان قد همسایه شی سرچشمه میگیره. ای ام بے فایده آسته و خیز کدو از پس باد.

۵ آدم لوده دست بله دست میشینه

^a ۳:۱۵ د زبون عبرانی موهیه: «خدا چیزی ره موباله که د مبال شده بود.»

و گوشتِ جانِ خُو ره مُخوره.

۶ یگِ دِسْتِ پُر که قد آرامشِ قتی بَشه
بِهْتَر از دُو دِسْتِ پُر آسته که قد زَحمتِ قتی بَشه،
و بهتر از خیزِ کدو از پسِ باد.

۷ بسمِ یگِ بے فایدگیِ دیگه ره دَ تَی آفتو دیدم: ^۸ یگِ کس آسته که جایگیره ندره، او نه باچه دره و نه برار؛ کار-و-زحمتِ ازو خلاصی ندره و چیم شی از مال-و-دولت سیر نموشه. او از خود خُو پُرسان نمونه: "ما بلده کی زحمت میکشم و خود ره از خوشی محروم مونم؟" ای ام بے فایده آسته و تجربیه سخت.

۹ از یگِ کده دُو خوبتر آسته، چُون اونا از زحمتِ خُو حاصلِ خُوب دَ دِسْتِ میره. ^{۱۰} چُون اگه یکی ازوا بفته، دیگه شی رفیقِ خُو ره باله مونه. مگم وای دَ حالِ کسی که بفته و دیگه کس نبشه که او ره باله کنه. ^{۱۱} امچنان اگه دُو نفر قتی خاو کنه اونا گرم موشه، لیکن اگه یگِ نفر بشه چطور میتنه گرم شنه؟ ^{۱۲} امی رقم، اگه یگو کس دَ بله یکی ازوا زور شنه، هر دُو شی دَ برابرِ ازو ایسته موشه. ریسپون سه-لا زود منٹی نموشه.

بے فایدگیِ پیشرفت و ترقی

۱۳ یگِ جوانِ غریب که دانا بَشه، بهتر از پادشاهِ پیر و لَوْدَه آسته که دیگه مشوره ره قبول نمونه. ^{۱۴} چُون امکان دره که او از بندی-خانه برو آمده دَ پادشاهی برسه، باوجودِ که دَ امزو مملکتِ غریب دَ دنیا آمده. ^{۱۵} ما دیدم که تمام زنده های که دَ تَی آفتو راه موره، طرفدارِ امزو جوانِ موشه که جانشینِ پادشاه شده؛ ^{۱۶} تعدادِ پگِ امزو مردُم که امو جوان دَ بله ازوا حاکم شده، بے حساب آسته، لیکن کسای که بعد ازوا مییه، ازو راضی نیستنه. واقعاً که ای ام بے فایده آسته و خیز کدو از پسِ باد.

ترس-و-احترام، فروتنی و قناعت

۱ وختیکه دَ خانه خدا موری فکر خُو ره سون رفتار خُو بگیر، چُون نزدیک آمدو بلده گوش گرفتو بهتر از قربانی های آسته که آدمای لَوْدَه تقدیم مونه، چُون اونا نمیدنه که عمل-و-کردارِ ازوا بد آسته. ^۲ بلده واز کدون دان خُو عجله نکو و دل تو بلده گفتون توره دَ حضورِ خدا ابلک نشنه، چراکه خدا دَ عالم باله آسته و تو دَ روی زمی؛ پس تورای تو کم بَشه. ^۳ رقمی که خاو دیدو از چورتِ کلو پیدا موشه، امو رقم توره های احمقانه از کلوگویی دَ وجود مییه. ^۴ وختیکه بلده خدا نذر میگیری، دَ پوره کدون شی دیر نکو، چراکه او از آدمای لَوْدَه راضی نیستنه. پس نذر خُو ره بدی. ^۵ بهتر آسته که نذر نگیری، نسبتِ دزی که نذر بگیر و پوره نکنی. ^۶ نیل که دان تو، تو ره سون گناه بیره و دَ پیش خدمتگارِ خدا ^۷ نگی که "سهوا نذر گرفتُم." چرا خدا بخاطرِ توره تو قار شنه و تمام حاصلِ دستای تو ره از بین بیره؟ ^۸ خاو دیدون کلو و کلوگویی بے فایده آسته، بلکه تو از خدا ترس دشته بَش.

بے فایدگیِ مال-و-دولت

^۸ اگه دَ یگِ ولایت مینگری که دَ بله غریبا ظلم موشه و انصاف و عدالت پایمال موشه، دزی باره خيرو نشو؛ چُون بلند-رتبه دَ زیرِ نظرِ بلند-رتبه-تر آسته و دَ بله ازوا بلند-رتبه-ترها مقرر آسته. ^۹ فایده زمی بلده پگِ میرسه، حتی پادشاه

۵:۶ دَ جای «خدمتگارِ خدا» دَ زیون عبرانی «ملایکه» نوشته یه.

ام از حاصل شی خدمت موشه. ^{۱۰} کسی که پیسه ره دوست دره، از پیسه سیر نموشه و کسی که مال-و-دولت ره دوست دره، از عاید خو. ای ام بے فایده آسته.

^{۱۱} وختیکه دارایی کلو شنه، خورنده های شی ام کلو موشه. پس بلده صاحب شی چی فایده میرسه سویا که امو دارایی ره قد چیمای خو بنگره؟

^{۱۲} خاو آدم کارگر شیرین آسته، چی کم بخوره، چی کلو؛ لیکن ثروت پریمون آدم دولت مند، باعث موشه که او خاو نروه.

^{۱۳} یگ بدبختی سخت ره د تئی آفتو دیدم: مال-و-دولتی که صاحب شی بلده ضرر خو جم کدد. ^{۱۴} امو مال-و-دولت د وسیله یگ حادثه بد ضایع شد و عتیکه بلده ازو یگ باچه د دنیا آمد، چیزی د دست خو نداشت که بلده ازو میراث بونه.

^{۱۵} امو رقم که انسان از کوره آبه خو لچ د دنیا مییه، امو رقم لچ پس موره، رقمی که آمد؛ او از زحمت خو هیچ چیز گرفته نمیتنه تا د دست خو بیره. ^{۱۶} ای واقعا بدبختی سخت آسته: امو رقم که انسان مییه، امو رقم پس موره؛ او چی فایده حاصل مونه که عبث زحمت میکشه؟ ^{۱۷} آرے، او د تمام روزای عمر خو د تریکی موخوره و د سردرگمی کلو و ناجوری و اوقات تلخی زندگی موکنه.

^{۱۸} اینه، چیزی خوب و مناسب که ما دیدم اینی یه: انسان بخوره و وچی کنه و د دورون روزای زندگی که خدا بلده شی بخشیده، از تمام زحمتی که د تئی آفتو میکشه لذت بیره؛ چون نصیب شی امی آسته. ^{۱۹} امچنان وختیکه خدا بلده یگو کس مال و دولت میدیه و او ره میله که ازوا لذت بیره و نصیب خو ره بگیره و از زحمت خو راضی بشه، ای نعمت خدا آسته. ^{۲۰} چون امی رقم آدم د فکر روزای زندگی خو غرق نییه، چراکه خدا او ره د خوشی دل ازو مشغول مونه.

۶ ^۱ یگ مصیبت دیگه ره د تئی آفتو دیدم که د بله مردم کلو گرنگی موکنه: ^۲ خدا بلده یگو کس مال و دولت و عزت میدیه، د اندازه که هیچ آرزوی دل شی باقی نمونه، و له خدا بلده ازو توانایی نمیدیه که ازوا لذت بیره، بلکه یگ نفر بیگنه ازوا لذت موبره. ای ام بے فایده آسته و بدبختی سخت.

^۳ اگه یگو کس صد باچه داشته بشه و سال های کلو زندگی کنه، بطوری که روزای عمر شی کلو بشه، مگم او از خوبی های زندگی لذت نبره و جنازه شی آبرومندانه دفن نشنه، ما موگیم که باچه سرچی شده ازو کده بهتر آسته، ^۴ چراکه باچه سرچی شده بے فایده مییه و د تریکی موره و نام شی د تریکی گل موشه؛ ^۵ و له باوجود که او آفتو ره ندیده و چیزی ره ندسته، امزو نفر کده کلوتر آرامش دره. ^۶ حتی اگه امو نفر دو دفعه، هر دفعه هزار سال زندگی کنه، او هیچ خوبی ره نمینگره. آیا یگ د یگ جای نموره؟

^۷ تمام زحمت انسان بخاطر دان شی آسته، و له نفس شی هرگز سیر نموشه. ^۸ آدم دانا نسبت د آدم لوذه چی زیادی دره؛ و آدم غریب که میدنه چطور قد دیگر و رفتار کنه، چی فایده حاصل مونه؟ ^۹ چیزی که د پیش چیمای تو حاضر آسته بهتر از خواهشات نفس تو یه. ای خواهشات ام بے فایده آسته و خیز کدو از پس باد.

^{۱۰} هر چیزی که وجود دره از گاه نام شی شنده شده و ای که انسان چی آسته، ام فامیده شده؛ او قد کسی که ازو کده قوی تر آسته جر-و-بحث کده نمیتنه. ^{۱۱} هر چیقس که توره کلو شنه، اموقس بے فایدگی شی کلو موشه، پس انسان ازو چی فایده د دست میره؟ ^{۱۲} چون کی میدنه که بلده انسان د دورون روزای زندگی بے فایده شی که مثل سایه تیر موشه، چیز خیل خوب آسته؛ کی میتنه د انسان بگیه که بعد از مردون ازو د تئی آفتو چیز خیل رخ میدیه؟

^a ۵:۱۶ د جای «عبث» د زیون عبرانی «بلده باد» نوشته یه. ^b ۶:۸ د جای «قد دیگر» د زیون عبرانی «د پیش زنده ها» نوشته یه.

حکمت بلده زندگی

- ۱ نام نیک بهتر از عطرِ قیمتی است
و روزِ مُردو بهتر از روزِ تولد.
- ۲ رفتو د خانه که ماتم آسته
بهتر از رفتو د خانه آسته که عیش-و-نوشه،
چراکه عاقبت هر انسان مرگ آسته
و ای ره زنده ها باید د دل خو داشته بشه.
- ۳ غم-و-غصه از خنده کده بهتر آسته،
چراکه غم چهره باعثِ اصلاحِ دل موشه.
- ۴ دل آدمای دانا، اونا ره سون ماتم خانه موبره
و دل آدمای لوده، اونا ره سون خانه که جشنه.
- ۵ بهتر آسته که سرزنشِ آدمای دانا ره بشنوی
نسبت دزی که د بیت‌خانی آدمای لوده گوش بدی؛
- ۶ چون خنده آدمای لوده مثل صدای ترق-پرقِ خار د تی دیگ آسته؛
ای ام بے‌فایده آسته.
- ۷ واقعاً که ظلم، آدم دانا ره لوده جور مونه
و رشوت، دل ره فاسد مونه.
- ۸ آخر یگ چیز از شروع شی کده بهتر آسته
و دل باصبر از دل مغرور کده خوبتر.
- ۹ د دل خو زود قار نشو،
چراکه خشم-و-قار د سینه آدمای لوده جای میگیره.

۱۰ نگی که: ”چرا روزای سابق امزی روزا کده خوبتر بود؟“
چون امی رقم سوال از روی حکمت نیسته.

- ۱۱ حکمت رقم میراث آلی خوب آسته
و یگ فایده بلده کسای که آفتو ره مینگره؛
- ۱۲ چون حکمت یگ پناهگاه آسته،
امو رقم که پیسه یگ پناهگاه آسته،
مگم فایده علم دزی آسته
که حکمت بلده صاحب خو زندگی موبخشه.

۱۳ کارِ خدا ره توخ کو:

چیزی ره که او کج جور کده، کی میتنه راست کنه؟

۱۴ دَ روزای خُوب خوشحال بشید

و دَ روزای سخت اینی دَ فکر شُمو بَشه:

خُدا ام روزای خُوب ره جور کده و ام روزای سخت ره

تا انسان فامیده نَتنه که دَ آینه چی رُخ میدیه.

۱۵ دَ روزای زندگی بے فایده خُو هر چیز ره دیدم: آدمِ عادِل باوجودِ عدالت خُو مومره و آدمِ شریر باوجودِ شرارت خُو عُمَرِ دراز مونه. ۱۶ پس، نه از حد کلو عادِل بَش و نه از حد کلو خود ره حکیم بَدَن، نَشَنه که خود ره نابود کنی. ۱۷ امچنان از حد کلو شریر نَبَش و لَوَدَه نَشُو، نَشَنه که پیش از اَجَل خُو بُمَری. ۱۸ بهتر آسته که امی نصیحت ره محکم بگیری و از نصیحتِ دیگه دست-بردار نَشنی، چُون هر کسی که از خُدا ترس دَشته بَشه، از هر دُو نصیحت پیروی مونه.

۱۹ حکمت، آدمِ دانا ره از دَه حاکم که دَ یگ شار بَشه، قوی تر جور مونه.

۲۰ یقیناً که دَ رُوی زمی اُطور آدمِ عادِل نییه که تنها نیکی کنه و از شی هیچ گناه سر نَزنه.

۲۱ دَ تمام تورای که مردَم مَوگیه فکر خُو ره نگیر، نَشَنه که توره غلام خُو ره بَشَنوی که تُو ره نالت مونه؛ ۲۲ چُون دَ دل خُو میدنی که خود تُو ام چندین دفعه دیگرو ره نالت کده.

۲۳ ما تمام امزی چیزا ره قد حکمت آزمایش کدُم و گُفتم: "ما حکیم موشم،" مگم از مه دُور بود. ۲۴ رازِ هر چیزی که رُخ میدیه، دُور از فهم و کلو عَوُج آسته؛ کی میتنه که اُو ره پی بیره؟ ۲۵ پس فکر خُو ره دَ کار اندختم تا بَدَنم، تحقیق کُنم، حکمت ره طلب کُنم و دلیلِ وجودِ چیزا ره بَفامم و تا بَدَنم که شرارت لوڈگی آسته و حماقت دیونگی. ۲۶ ما پی بُردم که از مرگ کده تلختر خاتونی آسته که خود شی تلک آسته و دل شی دام-و-جال و دستای شی زولانه؛ کسی که نظرِ لُطفِ خُدا دَ بِلَه شی بَشه، از چنگ ازو خاتو دُوتا مونه، مگم آدمِ گناهکار دَ چنگ ازو گرفتار موشه.

۲۷ مردِ سَخَنور مَوگیه: "اینه، ما اینی ره پیدا کدُم: وختیکه یگ چیز ره قد دیگه چیز مقایسه کدُم تا یگ نتیجه دَ دست بیرم ۲۸ که فکر مه هنوز ام دَ جُسْتَجوی شی آسته و لے ما پیدا نکدیم، ما دَ مینکل هزار نفر یگ مرد پیدا کدُم که دَ طلبِ حکمت بُوده و لے دَ مینکل تمام امزیا یگ خاتو پیدا نکدُم. ۲۹ ما فقط امی ره پی بُردم که خُدا انسان ره راست-و-ساده خَلق کد، مگم اونا بلده خُو راه های پیچیده-و-مُشکلِ اِنْتِخاب کد."

۱ کی رقمِ آدمِ دانا آسته

و کی تفسیرِ هر چیز ره میدنه؟

حکمت چهره انسان ره روشو مونه

و دُرشتی چهره شی ره تبدیل مونه.

إطاعت کدو از پادشاه

۲ ما مَوگیم که حُکم پادشاه ره دَ جای بیر، چراکه تُو دَ حُضُورِ خُدا قَسَم خوردی. ۳ عَجَلَه نَکو که از حُضُورِ ازو بوری؛ دَ مقصدِ بد دَ برابر شی ایسته نَشُو، چُون اُو هر چیزی که بخایه انجام میدیه. ۴ توره پادشاه پُرْقُدُرت آسته و کی میتنه دَزُو بَگیه، "چی مونی؟" ۵ هر کسی که حُکمِ ازو ره دَ جای بیر، رُوی بدی ره نَمینگره و دلِ آدمِ دانا وخت و رفتارِ مُناسِب ره میدنه، ۶ چُون بلده هر چیز وخت و رفتارِ مُناسِب وجود دَره، حتی اگه سختی-و-مُشکلاتِ انسان دَ بِلَه شی گرنگی کُنه. ۷ دَ حَقِیقتِ انسان نَمیدنه که چی رُخ میدیه و چی رقمِ رُخ میدیه، چُون کی میتنه دَزُو بَگیه؟ ۸ هیچ کس دَ بِلَه روح قُدُرت ندره تا روح ره نگاه کُنه و نه ام دَ بِلَه روزِ مرگ تَسَلُطِ دَره که مانع شُنه؛ امو رقم که دَ غَیبتِ جنگ رُخصتی نیسته، امو رقم شرارت ام صاحب خُو ره ایله نَمونه. ۹ ما پگِ امزی چیزا ره دَ غَیبتی دیدم که فکر خُو ره دَ تمام چیزای که دَ تَی آفتو انجام دده موشه مشغول کدُم؛ ما دیدم که بعضی وختا انسان دَ بِلَه انسان حُکمرانی مونه تا دَزُو ضرر برسنه.

راه های خدا دور از فهم انسان آسته

۱۰ امچنان ما دیدم که آدمای شریر مُحترمانه دَفن شُد؛ اونا حتی دَ جای مُقَدَّس رفت و اَمَد مُوکد و دَ امزُو شار که کارای بد ره انجام میدد، تعریف-و-توصیف مُوشد.^a ای ام بے فایده آسته. ۱۱ ازی که بلده عمل بد حُکم جزا فوراً دده نَمُوشه، دِل بنی آدم یکسره بلده بدی-و-شرارت تصمیم میگیره. ۱۲ اگرچه امکان دَره که یگ گناهکار صد دفعه شرارت کنه و بازم عُمَرِ دراز دشته بشه، باوجود ازی ما میدئم که خوبی نصیب کسای مُوشه که از خدا میترسه، چون اونا دَ حُضُورِ ازو قد ترس مییه، ۱۳ لیکن آدم شریر زوی خوبی ره نمیگره و عُمَرِ دراز نمیدشته بشه، بلکه مثل سایه تیر مُوشه، چراکه او دَ حُضُورِ خدا قد ترس نمییه.

۱۴ یگ چیز بے فایده دیگه ام آسته که دَ زوی زمی انجام دده مُوشه: قد آدمای عادل رقمی رفتار مُوشه که اونا مُرتکبِ عمل آدمای شریر شده بشه و قد آدمای شریر رقمی رفتار مُوشه که اونا عمل آدمای عادل ره انجام دده بشه. ما گفتم که ای ام بے فایده آسته. ۱۵ پس ما لذت بُردو ره تعریف-و-توصیف کدم، چون دَ تئ آفتو بلده انسان چیزی خویتر ازی وجود ندره که بخوره و وچی کنه و خوش بشه و امی چیزا دَ تمام روزای زندگی که خدا دَ تئ آفتو بلده ازو میدیه دَ دورون زحمت شی قد ازو باقی مومنه.

۱۶ ما فکر خُو ره دَ کار آندختم و شاو و روز خاو ره دَ چیمای خُو راه نَددم تا حکمت ره بدئم و کاری ره که دَ زوی زمی انجام دده مُوشه بنگرم، ۱۷ اوخته تمام کار خدا ره دیدم و فامیدم که هیچ کس نمیتنه کارای ره که دَ تئ آفتو انجام دده مُوشه، پی بُره. هر چیقس که انسان زحمت کشیده دزی باره تحقیق کنه، او ره پی بُرده نمیتنه. اگرچه آدمای دانا ادعا مونه که میدنه، لیکن او ره پی بُرده نمیتنه.

پگ د یگ عاقبت گرفتار مُوشه

۹ پس تمام امزی توره ها ره دَ دِل خُو قرار ددم و دَ باره پگ شی تحقیق کده دزی نتیجه رسیدم که آدمای عادل و دانا و اعمال ازوا دَ دست خدا آسته. انسان نمیتنه که چیز خیل دَ انتظار شی آسته، مُحبت یا نفرت. ۲ تمام چیزا دَ بله پگ یگرقم مییه، دَ بله عادل و شریر، دَ بله خوب و بد، دَ بله پاک و ناپاک، دَ بله کسای که قربانی مونه و دَ بله کسای که قربانی نمونه. عاقبت آدمای خوب و گناهکار یگرقم آسته، امچنان عاقبت کسای که قسم مُخوره و کسای که از قسم خوردو میترسه. ۳ دَ مینکل تمام کارای که دَ تئ آفتو انجام دده مُوشه، ای از پگ کده بدتر آسته که عین واقع دَ بله پگ مییه. علاوه ازی، دِل بنی آدم پُر از شرارت آسته و تا وختیکه زنده یه دیونگی دَ دِل ازوا وجود دَره و بعد ازو قد مُرده ها یگجای مُوشه. ۴ لیکن کسی که قد زنده ها یگجای آسته، بلده ازو امید وجود دَره، چون سگ زنده بهتر از شیر مُرده آسته. ۵ زنده ها میدنه که اونا یگ روز مومره، لیکن مُردا هیچ چیز ره نمیتنه، اونا دیگه اجر نصیب نَمُوشه، چون حتی یاد ازوا ام پرمُشت مُوشه. ۶ ام مُحبت و نفرت ازوا و ام حسادت ازوا گاه از بین رفته و دیگه هرگز دَ تمام چیزای که دَ تئ آفتو رُخ میدیه، شریک نَمُوشه.

۷ پس، بورو نان خُو ره دَ خوشی بخور و شراب انگور خُو ره قد دِل خوش وچی کو، چون خدا از گاه کاری ره که تو انجام میدی تایید کده. ۸ همیشه کالای تو سفید بشه و سر خُو ره بے روغون خوشبوی نیل. ۹ زندگی خُو ره قد خاٹونی که دوست دری دَ دورون تمام روزای زندگی بے فایده خُو که خدا دَ تئ آفتو بلده تو دده دَ خوشی تیر کو، چراکه از تمام روزای

^a ۸:۱۰ دَ جای «تعریف-و-توصیف» دَ بعضی نسخه ها «پرمُشت» نوشته یه.

بے فایده زندگی و از زحمتی که دَتی آفتو میکشی، اینمی نصیب تو آسته. ^{۱۰} هر کار که د دست تو مییه، او ره قد تمام توانایی خو انجام بدی، چون د عالم مردا که تو د اونجی موری، نه کار آسته، نه فکر کدو، نه علم و نه حکمت. ^{۱۱} یگ چیز دیگه ره د تئی آفتو دیدم: برنده مسابقه همیشه آدمای تیزرو نیسته و نه ام پیروز جنگ آدمای قوی، صاحب نان آدمای دانا، صاحب مال-و-دولت آدمای هوشیار و صاحب احترام آدمای عالم، چون وخت و بخت همیشه یار نیسته. ^{۱۲} علاوه ازی، انسان نمیدنه که وخت شی چی غیت پوره موشه. امو رقم که ماهیا د تور بے رحم گرفتار موشه و مرغکو د دام بند مومنه، امو رقم بنی آدم ام د وخت مصیبت که بے بلغه د بله شی مییه د دام گرفتار موشه.

حکمت از لودگی کده بهتر آسته

^{۱۳} ما اینی نمونه حکمت ره ام د تئی آفتو دیدم و د نظر مه بزرگ معلوم شد: ^{۱۴} یگ شار ریزه بود و د منه شی مردم کم زندگی موكد. یگ پادشاه قدرتمند د بله امزو شار آمد و او ره محاصره کده د مقابل شی سنگر های کنه آباد کد. ^{۱۵} د منه امزو شار یگ آدم غریب زندگی موكد که دانا بود و او شار ره د وسیله حکمت خو نجات دد؛ مگم هیچ کس امو آدم غریب ره یاد نکد. ^{۱۶} اوخته ما گفتیم که حکمت از زور کده بهتر آسته؛ با وجود ازی، حکمت آدم غریب خار-و-حقیر حساب موشه و تورای شی شنیده نموشه.

^{۱۷} تورای آدمای دانا که د آرامی گفته موشه، کلوتر شنیده موشه،

نسبت د چیغ یگ حکمران که د مینکل لوده ها آسته.

^{۱۸} حکمت از سلاح جنگی کده بهتر آسته،

مگم لودگی یگ خطاکار خوبی های کلو ره نابود موكنه.

^۱ امو رقم که پاشه های مرده مواد عطرساز ره بدبوی مونه،

امو رقم یگ لودگی ریزه میتنه حکمت و عزت ره بے ارزش کنه.

^۲ دل آدم دانا او ره سون راه راست موبره،

لیکن دل آدم لوده او ره سون راه کج. ^a

^۳ آدم لوده حتی د غیت راه رفتو بے عقلی مونه

و بلده پگ نشو میدیه که او لوده آسته.

^۴ اگه حکمران د بله تو قار شد،

وظیفه خو ره ایله نکو،

چراکه ملایمت رنجش های کته ره برطرف مونه.

^۵ یگ بدی ره د تئی آفتو دیدم، یگ خطا ره که از حکمران سر میتنه: ^۶ آدمای لوده د مقام های باله مقرر موشه و آدمای

با ارزش د جای های تاه. ^۷ ما غلاما ره دیدم که د بله اسپ سوار آسته و کته کلونا مثل غلاما د روی زمی پیده موره.

^۸ هر کسی که چاه می کنه خود شی د منه ازو موفته

و هر کسی که دیوال ره شکاف مونه، او ره مار میگره.

^۹ هر کسی که سنگ می کنه، امکان دره د وسیله سنگ اوگار شنه

و هر کسی که چپو میده مونه، جان شی د وسیله امرُو کار د خطر آسته.

۱۰ اگه تَوَر کُند بَشه
و دَم شی تیز نَشُدِه بَشه،
زورِ کَلو کار دَره،
لیکن حکمتِ باعِثِ کامیابی موشه.

۱۱ اگه مار پیش از اوده شُدو یگو کس ره بگزه،
اوده مارگیر چی فایده دَره؟

۱۲ توره های دانِ آدمِ دانا او ره مُحترم جور مونه،
مگم لبای آدمِ لَوْدِه که شور مُوخوره، او ره تَباه مونه.
۱۳ شروعِ توره های دان شی لَوْدگی آسته
و آخرِ گبای شی دیونگی خالص؛
۱۴ باز ام آدمِ لَوْدِه توره های خُو ره کَلو مونه و دَم نَمیگیره.

انسان نَمیدنه که د آینه چی واقع موشه،
و کی میتنه او ره د باره چیزی که بعد ازُو رُخ میدیه، باخبر کنه؟
۱۵ زحمتِ آدمای لَوْدِه اونا ره از پای میندزه،
د اندازه که اونا راهِ شار ره پیدا نَمیتنه.

۱۶ وای د حال تو ای سرزمینی که پادشاهِ تو مثلِ بچکیچه آسته
و کنه-کلونای تو د غیتِ صَبیح عیش-و-نوش مونه.
۱۷ نیک د بخت تو ای سرزمینی که پادشاهِ تو آدمِ عالیشان آسته
و کنه-کلونای تو د وختِ مناسبِ مُوخوره-و-وچی مونه،
بلده فُوتِ گِرفتو، نه بلده نشه کدو.

۱۸ از ثمبلی، بامِ خانه خراب موشه
و از سُستی دِستا، خانه چَقک مَوکنه.

۱۹ مهمانی بلده خنده-و-خوشی برگرار موشه
و شرابِ انگورِ زندگی ره خوشحال مونه،
لیکن پیسه مَهیا کُننده پگ چیزا آسته.

۲۰ پادشاه ره حتی د فکر خُو ام نالت نَکو،

و نه ام آدم دولتمند ره د اناقی خاو خو،
چون امکان دره که مرغ هوا توره های تو ره بیره
یا یگو موجود بالدار موضوع ره دزوا بگیه.

د فکر آینده بودو

- ۱ نان خو ره د روی او پورته کو،
چون بعد از روزای کلو بلده تو پس دده موشه.
- ۲ دارایی خو ره بلده هفت، بلکه هشت نفر بدی،
چون تو نموفامی که چی بلا-و-مصیبت د بله زمی مییه.
- ۳ وختیکه اورها پر او موشه،
د بله زمی بارش موبارنه.
درخت چی طرف جنوب چپه شنه، چی طرف شمال،
د امونجی که چپه شده، باقی مومنه.
- ۴ هر کسی که سون حرکت باد توخ مونه، او کشت نمیتنه،
و هر کسی که سون اورها توخ موکنه، او حاصل درو نمیتنه.
- ۵ امو رقم که تو نمیدنی باد از کدم طرف مییه
و استغونای نلغه د کوره خاتون شکامتو چی رقم بسته موشه،
امو رقم کار خدا ره که خالق تمام چیزا آسته، ام نمیدنی.
- ۶ د غیت صبح تخم خو ره کشت کو
و د وخت شاو نیل که دست تو بیکار بشه؛
چون تو نمیدنی که کدم شی فایده-مند آسته،
ای یا او و یا ام هر دوی شی مساویانه خوب آسته.
- ۷ واقعاً روشنی شیرین آسته
و دیدون آفتو بلده چیمما لذتبخش.
- ۸ حتی اگه انسان سال های کلو زندگی کنه
خوبه که د پگ امرو سال ها خوشحال بشه،
وله باید د یاد خو داشته بشه
که روزای تریکی کلو یه.
پس هر چیزی که د آینده رخ میدیه، بے فایده آسته.

نصیحت بلده جوانا

- ۹ ای جوان، د روزای نوجوانی خو خوشحال بش و بیل که دل تو د روزای جوانی تو، تو ره خوش کنه. د میل دل خو و د
مطابق چیزای که چیمای تو مینگره رفتار کو، مگم باخبر بش که بخاطر پگ امزی کارا خدا تو ره قضاوت مونه.
- ۱۰ پس غم-و-غصه ره از دل خو بکش و درد ره از جسم خو دور کو، چون نوجوانی و قوت جوانی زودگذر آسته.

تشبیه روزای پیری

۱۲

۱ آست کُننده خُو ره دَ روزای جوانی خُو دَ یاد بَیر،
پیش ازی که روزای مُشکلات بَرسه و سال های بییه که تُو بُگی:

”امیا بلده مه خوش-آیند نییه؛“

۲ پیش ازی که آفتو و روشنی

و ماهتو و ستاره ها بلده تُو تریک شنه

و اوره‌های پیری بعد از بارش جوانی بییه.

۳ اُو ره دَ یاد بَیر پیش از روزی که پیره-دارای خانه^a تُو دَ لَرزه بییه

و آدمای^b قوی خانه تُو حَم بُخوره

و خاتونوی تُو که دستاس مونه^c بخاطر کم بودو از کار بُمنه

و امو دُو که از کلکینای خانه تُو توخ مونه، خیره بَنگره^d

۴ و درگه های^e خانه تُو دَ کوچه زندگی بسته شنه

و آواز آسیا پَخچ شنه

و تُو که از آواز مرغکو بیدار موشی

آواز پگ بیت‌خانا بلده تُو بے تاثیر شنه؛

۵ اُو ره دَ یاد بَیر، پیش ازی که از جای های بلند ترس بُخوری

و دَ راه ترس خورده بوری،

و رقی می که درخت بادام شگوفه مونه، موی تُو سفید شنه؛

و رقم مَلخ زخمی خود ره کش کنی

و خاهشات نفس تُو بند شنه.

عاقبت، هر انسان دَ خانه ابدی خُو موره

و کسای که ماتم مونه دَ کوچه ها بُر موشه.

۶ آرے، آست کُننده خُو ره دَ یاد بَیر

پیش ازی که ریسپون نُقره-یی^f مُنتی شنه

و کاسیه طَلایی میده شنه

و کوزه دَ بَغل چشمه توته-و-پرچه شنه

و چرخ سر چاه کنده شنه

۷ و جِسَم خاکی پس دَ زمی بوره که از شی امدد

و روح دَ پیش خُدا که اُو ره بخشیدد پس بوره.

۸ مرد سُخنور مُوگیه:

”کاملًا بے فایده آسته! تمام چیزا بے فایده آسته!“

^a ۱۲:۳ یعنی «دستای» تُو. ^b ۱۲:۳ یعنی «پایای» تُو. ^c ۱۲:۳ یعنی «دندونای» تُو. ^d ۱۲:۳ یعنی «چیمای» تُو. ^e ۱۲:۴ یعنی

«گوشای» تُو. ^f ۱۲:۶ ریسپون نُقره-یی یعنی رَشته عُمَر.

آخِرِ مَوْضُوع

۹ علاوه ازی که مَرِدِ سُخْنُورِ دانا بُود، اُو بَلَدِه مَرْدُمِ عِلْمِ یاد دَد، خُوبِ فِکْر و تَحْقِیقِ کَد و مِثْلِ هَای کَلو نِوِشْتِه کَد. ۱۰ مَرِدِ سُخْنُورِ جُسْتُجُو کَد تا تورا ی پَسَنَدِیدِه پِیدَا کَنه و اُو تورا ی حَقِیقَتِ رِه وَاضِحِ نِوِشْتِه کَد.

۱۱ توره آدَمای دانا رَقْمِ سوْتِه چِیو چِیو اَلّی آسْتِه و مَجْمُوعِ تورا ی ازوا مِثْلِ مِیخای مَحْکَمِ کِه دَ وِسیلِه یگِ چِیو کُفْتِه شُدِه بَشِه.

۱۲ علاوه ازیا، آی باچِه مه، باخبرِ بَش: نِوِشْتِه کَدونِ کِتابِ ها خِلاصی نَدَرِه و خاندونِ کَلو باعِثِ مَنده شُدونِ جِسْمِ مُوشِه. ۱۳ پَسِ بِییدِ خُلاصِه تَمَامِ چِیزای رِه کِه کُفْتِه شُدِ بَشَنُوی: از خُدا بَتَرَس و احْکامِ شی رِه دَ جَای بَیر، چِراکِه تَمَامِ وِظِیفِه اِنسانِ اِیْنَمی آسْتِه. ۱۴ چُونِ خُدا دَ بارِه هر عَمَلِ اِنسانِ قِضاوَتِ مُونِه، حَتّی دَ بارِه تَمَامِ عَمَلِ هَای تاشِه اَزُو، چِی خُوبِ بَشِه، چِی بَد.